

PÓSA ÜNNEPÉLY

Kevés magyar költőnek jut osztályrészül, hogy még életében föltegyék homlokára az elismerés koszorúját.

Magyarországon akkor szoktak a költő érdemeiről megemlékezni, mikor már meghalt – nyomorban (ugyan melyik magyar költő halt meg gazdagon?), hogy csak egy legközelebbi példára hivatkozzunk, néhány hónap előtt: Reviczky, aki korai sírjába vitte érzelmeinek „zengő-zsibongó tengerét”.

És, íme, ami Magyarországon a nagy ritkaságok közé tartozik, tegnap egy nagyváros művelt közönsége megkoszorúzott egy költőt, megkoszorúzta Pósa Lajost, aki végképen elhagyja azt a várost, amelynek ő dísze, büszkesége volt, elbúcsúzott „irodalmi működésének csöndes tanyájáról, ahonnan dalai szárnyra keltek”.

Nem a külső formalitás, hanem a költő egyénisége és nyolc éven át e város falai között történt irodalmi munkássága iránt érzett soha nem szűnő nyílt tisztelet kifejezése volt a tegnapi ünnep, amelyet előttünk különösen meghatóvá, emelkedetté tett az az érzet, hogy az ünnep „búcsúünnep” volt, eltávozik körünkből az, akit mint költőt, mint kiváló irodalmi erőt hosszú éveken át büszkén vallottak szellemi vezetőjüknek a köréje csoportosult szegedi írók.

A tegnapi búcsúestély nem örök elválást jelent nekünk Pósa Lajostól.

Láthatatlan is itt lesz ő közöttünk mindig, de annál nagyobb léssen örömünk, minél sűrűbben teszi magát „láthatóbbá”, minél sűrűbben jön hozzánk, „haza”.

*

A szegedi gyermekek búcsúja Pósa Lajostól.

Mint a méhraj, zsongott a sok gyermek már jóval 11 óra előtt a polgári leányiskola nagytermében.

A búcsúünnepélyen ott láttuk városunk közönségének színe-javát. A városi hatóság tagjai közül ott voltak: S z a b a d o s János h. polgármester, S z l u h a Ágoston főkapitány, a tanhatóság részéről: L é v a y Ferenc kir. tanfelügyelő, továbbá több iskolasz. tag, reál-és gimnáziumi tanárok, tanítónők, tanítók, Budapestről: B e n e d e k Elek orsz. képviselő és W o l f n e r, „Az Én Ujságom” kiadója.

Három tagból álló gyermekküldöttség vezette be az ünnepeltet, akit a gyermek-sereg és a nagyszámú lelkes közönség éljenzéssel fogadott.

Az éljenzaj elhangzása után előlépett S a l a m o n Gyula IV. elemi osztálybeli tanuló, s rokonszenves csengő hangon, szép beszéddel üdvözölte a költőt s kérte, hogy a szegedi gyermekek szeretetének zálogául fogadja el tőlük szerény ajándékukat.

Meleg szavakkal köszönte meg a költő a gyermekek iránta való ragaszkodását, s szeretetét, amellyel – mint mondá –, meg van jutalmazva az a szenvedés, amivel életében meg kellett küzdenie. Erre egy gyönyörű babékoszorút nyújtott át a költőnek Varga Borbála egyik növendéke, melyre díszes csokorban két hosszú selyemszalag volt kötve, aranyos fölirattal: „Pósa bácsinak a szegedi gyermekek, 1889. dec.1.” A babékoszorú átadást egy kellemes zengzetű ének követte, melynek szövegét Pósa Lajos írta. Az ének elhangzása után a belv. V. leányosztály egyik növendéke pár meleg szó kíséretében átnyújtotta a díszes albumot, mely száz szegedi gyermek bájos arcképét foglalja magában.

Ezután a szavaltok és énekek következtek. 58 fiú és öt lányka szavalt, a kisdédóvótól föl az elemi iskola legfelsőbb osztályáig, a lapunkban már közölt program szerint.

Az emelvényen szorosan egymás mellett álló éneklő leánykák fehér ruhájukban úgy tűntek föl, mint egy éneklő angyalsereg. A kis ártatlanságok érzelmes, meleg énekére minden szív elfogódott, a szemekbe könny tolult.

Azok az ártatlan arcok gyermekies bájjal mind az ünnepelt költő felé mosolyogtak, azok a tiszta szemek mind felé ragyogtak, azok a kis szívek mind „érte” dobogtak, a kedves Pósa bácsiért, akinek a szeretet lesugárzik nyájas arcáról.

Mikor az „Anikó” dalát énekelték, szem nem maradt szárazon, s a költő is megindulással nézte az angyalsereget.

A szavaltok, énekek elhangzása után P o l g á r Ilona intézett búcsúszavakat a költőhöz, és pedig oly melegséggel és bensőséggel, hogy az egész közönséget meghatotta.

Mély megilletődöttséggel hallgatta a költő a beszédet, amelynek hangzása után közel egy percig tartott vívódása, míg végre szóhoz juthatott.

Gyönyörű és nemes eszméktől áthatott beszédéből álljon itt e néhány sor:

„A koszorú, mit nekem adtatok, drágább nekem minden drágaságnál, mert minden levele a ti szereteteket suttogja szívemnek. Az a szép album, melyben kedves arcképek van egybegyűjtve, lesz az én legkedvesebb könyvem, mert az van bele aranyos betűkkel írva, hogy a szegedi gyermekek szeretik Pósa bácsit, aki nekik dalolt, aki nekik mesélt. Sokszor kinyitom, sokszor forgatom majd ezt a könyvet. Tudom, fölvidámulok bármi bajban is; tudom, hogy örömet, boldogságot fogok érezni, midőn aranyos orcátok reám mosolyog. Köszönöm az emléktárgyakat. Áldjon meg Isten mindnyájukat, legyetek szüleitek öröme, boldogsága.”

Ezután P ó s a Lajos a közönség felé fordulva, hálás köszönetét nyilvánította mindazon hölgyeknek, tanférfiaknak, tanítónőknek, kik e rá nézve oly lélekemelő ünnepély sikerén fáradoztak, s a szülőknek, kik e szép ünnepélyt hozzájárulásukkal lehetővé tették.

Ezzel vége is lett a kedves, felejthetetlen szép ünnepélynek, amelyet azok, kik ott voltak, bizonyára soha nem fognak elfelejteni.

*

Pósa búcsú bankettje.

A délelőtti Pósa-ünnepélynek befejezését képezte az esti bankett, amely a Barbi hangverseny¹ után kezdődött.

Részt vettek rajta a költő barátai és tisztelői, meglehetősen szép számban.

Ott voltak a városi hatóság részéről Szluha Ágoston főkapitány, dr. Lázár György tiszti főügyész, Fajka János főszámvevő, továbbá dr. Singer Mátyás közkórházi igazgató főorvos, dr. Kovács József város főorvos, számosan a közélet előkelő tényezői közül, az ügyvédi, orvosi, tanári és tanítói karnak több kitűnő tagja, a helyi lapok szerkesztői, kiadói és munkatársai, a színtársulat igazgatója és elsőrendű tagjai és mindazok az írók és művészek, kik társadalmunk szellemi akcióiban rendszerint szerepelnek.

Vidékről megjelentek a banketten: Benedek Elek, Wolfner Gyula, a „Singer és Wolfner” kiadó cég beltagja, és az aradi „Alföld” szerkesztőségéből Sas Ede hírlapíró.

A bankett kedvesen folyt le.

A víg hangulatot emelték a tréfás étlapok, amelyekre gyermekjátékok voltak aggatva; az élces emléksorok, amelyek egy nyomtatott kis lap alakjában jelentek meg, s a humoros tósztok, melyek ugyancsak sűrűn következtek egymásután.

A dikciók sorát mindvégig tartó tetszés mellett K u l i n y i Zsigmond – mint a költőnek 17 év óta barátja – kezdte meg. Beszélt a költő szenvedéseiről, küzdelmeiről és konstatálva az elért sikereit, sok jó kívánságot nyújtott át egy kézszorításban.

Utána V a s s Mátyás Pósa-t mint pedagógust üdvözölte és búcsúztatta.

Pósa beszédét, mint amely Szeged egész közönségének szól, egész terjedelmében itt adjuk:

„ Mélyen tisztelt Uraim!

Nem tudom eltitkolni a fájdalमत, hogy búcsút kell vennem Szeged városától. Nyolc évnek sok-sok emléke fűz engem ide ezer kötelékkel. Megválni jó barátaimtól, kedves ismerőseimtől, akik engem szerettek, jótevőimtől, akik a megpróbáltatás keserű óráiban segítségemre voltak, megválni attól a helytől, honnan dalaim szárnyra keltek, irodalmi működésem csöndes tanyájától, megválni attól a nagyra becsült közönségtől, mely érdememen felül aranytollal tüntetett ki: kedvenceimtől, a szegedi gyerekektől, akik nekem ma oly nagy boldogságot szereztek: elképzelve, uraim, milyen rosszul esik ez a szívemnek. Találok-e én olyan közönségre, akármerre menjek, hol az író törekvéseit úgy méltányolnák, mint itt, ebben a szép városban, a magyar alföld szívében.

Jó pihenő párnája volt ez a szív sokszor lázas gondokban égő fejemnek; dobogását hallgatva, friss erő áradt szét bensőmben, megtanított harcolni lankadatlanul, egy csillagot rajzolt elém, melynek fényét követve, föláldoztam ifjúságom javarészét. Ennek a szívnek a dobogása föltárta előttem az egyszerű, romlatlan magyar élet gyönyörű képeit; megtanított a tiszta nemzeti vonások igaz ismeretére és szeretetére s megtanított arra, hogy a költőnek, ki hivatását be akarja tölteni, a honi éghajlat derűjét és borúját kell lelkében hordania. Az a lant ihleti meg a nemzetet, amely nem idegen hangokon szól, hanem a nemzet érzésének, gondolkozásának ad kifejezést.

Én hiszem és vallom, hogy szerény költészetem fejlődésére Szeged döntő befolyással volt s ami némileg számbavehető elfogadható sikert tudok fölmutatni: azt itt a Tisza partján beszívott egészséges, magyar zamatú levegőnek köszönhetem. Ha a szegedi nép családi tűzhelyéhez nem juthattam volna; ha nem látom őket a mulatóhelyen s könyáztató koporsó mellett; ha örömeinek, bánatának nyilvánulásait nem figyelhettem meg: talán soh'se írtam volna a nép ajkán zengő dalaimat.

Ha a jó magyar dajkarímeken, meséken növekvő, magyar játékokat játszó szegedi gyermekek közé nem vezérel sorsom, kiknek szeretetét megnyerve, kedves világukat ellesve, önkénytelenül a gyermekköltészet felé terelődtem: talán nem írtam volna meg gyermekverseimet. Vagy ha igen, nem tudtam volna beléjük lehelni a magyaros szellemet a szegedi hatások nélkül.

Szóval, ami csak édes, ami csak jó magánéletemben, az irodalom terén, az mind mind itt fakadt föl számomra. Ide vagyok nőve, ide vagyok forrva, Szeged második szülőföldem s jobb volna már itt nekem szegényen is, mint másutt talán jólétben. Az a szeretet, melyben itt részesültem, drága selyemkendő volt énnekem. Sok hulló könynyemet letörölte.

Letörölné még úgy hiszem továbbra is, ha itt maradhatnék.

De a sors másképen akarta. Hosszas, kitartó küzdelmek után, most nyílik meg igazán a képességemnek megfelelő hatáskör. A magyar nemzeti irodalom fejlesztésén nagy sikerrel buzgólkodó Singer és Wolfner fővárosi könyvkereskedő cég, melynek egyikét van szerencsénk itt közöttünk üdvözölhetni, teremtette meg ezt a hatáskört számomra. Ők, a Singer és Wolfner cég alapítják nagy áldozatokkal azt a gyermeklapot, „Az Én Ujságom” címmel, mely sorompóba lép az idegen, kozmopolita irány ellen a tiszta magyar nemzeti szellem lobogójával. Benedek Elek országgyűlési képviselő urat, a jó székely mesemondót, a gyermekirodalom kiváló harcosát és engem választottak ennek az újságnak a szerkesztőivé.

Nagy hivatás, amit vállalva be kell töltenünk, nagy, nemes cél, amit kitűztünk magunknak. Ezért a célért való küzdelem hív engem a fővárosba. Ennek a komoly küzdelemnek édes gyönyöre, a nagy magyar közönség segítségével sikere majdan enyhíteni fogja talán azt a fájdalmat, amit ma érzek, midőn búcsúzom Önöktől.

Hanem azért engedjék meg, mélyen tisztelt uraim, hogy ha már meg kell válnunk egymástól, azt a drága selyemkendőt: szeretetüket magammal vihessem ereklve gyánánt. Cserébe én mit hagyhatnék mást, mint örök hálámat, azt a szívemből jövő szent fogadást, hogy ennek a felejthetetlen városnak, második szülőföldemnek, mely engem anyai keblére ölelt, tántoríthatatlan, hűséges fia leszek a távolban is.

Poharamat emelem önökre, kik oly annyira kimutatják ma is vonzalmukat irántam jelenlétükkel. Poharamat emelem Szeged közönségére, a szép, a jó Szeged fölvirágzására.”

Percekig tartó éljenzés volt a visszhangja ennek a búcsúbeszédnek, melyet a költő könnyes szemekkel, megindulástól remegő hangon mondott el.

S z l u h a Ágoston a szegedi családapák nevében mondott egy kiválóan humoros dikciót.

B a l a s s a Ármin dr. a költő édesanyjára mondott egy szívhez szóló szép köszöntőt.

Beszéltek még Benedek Elek, a költő szerkesztőtársa, Szeged lelkes közönségére emelvén poharát;

L i p c s e y Ádám, dr. S z i v e s i László, C s e r ő Gyula, K r i k k a y Gusztáv, B e ő d y Gábor, S a s Ede, K a t o n a Imre és még többen.

Végül B á b a Sándor mondott el néhány Pósa-anekdotát, amelyek nagy derűtséget keltettek.

Meg kell emlékeznünk T e w r e k Istvánról is, aki komikus zongoraparódiákkal mulattatta a közönséget.

Azt pedig Kass János² dicséretére említjük meg, hogy erről a banketről éhesen senki – józanon pedig kevés ember távozott.

[Névtelen]

In: Szegedi Híradó, 1889. december 3.

¹ *Alice Barbi* (1862-1948), hegedűművészként és költőként is bemutatkozott világhírű olasz opera- és dalénekesnő (mezzo); az 1890-es évek elejétől többször fellépett Magyarországon is.

² *Kass János* (1927-) grafikusművészünk, megannyi magyar gyermek- és ifjúsági könyv illusztrátorának nagyapja, híres művészetpártoló szegedi szállodás; a Fekete Sas, a Hungária és a Tisza Szálló tulajdonosa (KMJ).